

Exkurze na louky Filena u Záhlinických rybníků

Field trip to Filena alluvial meadows near Záhlinické rybníky ponds

PETR BATOUŠEK

U Trojáku 4644, 760 05 Zlín; e-mail: petr.batousek@centrum.cz

Abstract: A floristic field trip took place on 25 July 2020. The trip led to the alluvial meadows and floodplain forest in the vicinity of the village Záhlinice (Kroměříž district, eastern Moravia). In total, 51 vascular plant species were recorded. Among notable finds were *Centaureum pulchellum*, *Hydrocharis morus-ranae*, *Ranunculus lingua*, *Senecio sarracenicus*, *Sium latifolium* and *Stellaria palustris*.

Keywords: alluvial meadows, eastern Moravia, floodplain forest, floristic data, oxbow lake, vascular plants

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. (2012), Chytrý (2013)

V sobotu 25. července 2020 se uskutečnila floristická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS na loukách u obce Záhlinice v okrese Kroměříž (Hornomoravský úval) pod vedením Petra Batouška. Na exkurzi se sešlo celkem osm účastníků, včetně hosta a znalce místní květeny pana Zdeňka Podešvy. Cílem exkurze bylo prozkoumat louky (obr. 1) a lužní les jižně od obce Záhlinice a zároveň ověřit výskyt několika vzácnějších a zajímavých druhů, které byly nalezeny při floristických inventarizacích (Podešva & Šálek 2004, Batoušek 2007a, b, c).

Prostor jižně od obce Záhlinice je tvořen sedimenty vodních toků Moravy, Mojeny, Rusavy a Kurovického potoka. V letech 1953–1980 byla krajina velmi přeměněna založením rybníků, v letech 1909–1921 napřímením toku Moravy a jejich přítoků v úseku mezi Kroměříží a Kvasicemi (Hruban 2020), stavbou silnice na vysokém náspu a vybudováním odvodňovacího kanálu. I přes tyto velké zásahy roste v krajině velké množství rostlinných druhů díky pestré mozaice biotopů. Nachází se zde mokré, místy až mezo-filní louky, vodnatá a zazemněná slepá ramena s vegetací vysokých ostřic a rákosin, olšový a tvrdý luh svazu *Alnion incanae*. Zvláštním fenoménem lužního lesa je naplavená vyvýšenina tzv. hrúd s vegetací karpatské dubohabřiny, která se nachází jižně od jižního břehu Svárovského rybníka.

Prošli jsme část rozsáhlých luk jižně od obce, mezi východními břehy Záhlinických rybníků a státní silnicí č. 55. Po vydatných deštích jsme se většinou čvachtali ve vodě, někteří z nás neměli gumáky. Při minulých botanických inventarizacích zde bylo nalezeno mnoho vzácných a významných druhů rostlin [šmel okoličnatý (*Butomus umbelatus*), ostřice dvouřadá (*Carex disticha*), prstnatec pleťový (*Dactylorhiza incarnata*), pryšec bahenní (*Euphorbia palustris*), žebatka bahenní (*Hottonia palustris*), hrachor bahenní (*Lathyrus palustris*), krtičník křídlatý (*Scrophularia umbrosa*), rozrazil pobřežní (*Veronica catenata*)], které jsme však nenalezli. Část luk byla již pokosená

Obr. 1. Pohled na podmáčené louky jižně od obce Záhlinice. – Foto Z. Podešva

Obr. 2. Česnek hranatý (*Allium angulosum*). – Obr. 3. Během exkurze se na lokalitě podařilo ověřit po mnoha letech výskyt pryskyřníku velkého (*Ranunculus lingua*). – Foto Z. Podešva

a termín exkurze nebyl zrovna ideální. Přesto jsme postupně objevovali i významnější druhy, jenž doposud unikaly pozornosti. Velmi nás potěšily nálezy česneku hranatého (*Allium angulosum*; obr. 2), koromáče olešníkového (*Silaum silaus*) a starčku poříčního (*Senecio sarracenicus*), pro území nově objevené zeměžluče spanilé (*Centaureum pulchellum*) a sevláku potočního (*Sium latifolium*). V jednom slepém rameni Mojeny jsme nepotvrdili šmel okoličnatý (*Butomus umbelatus*) a šťovík koňský (*Rumex hydro-lapathum*) kvůli hustému porostu rákosu a orobince. Zlatý hřeb exkurze na nás čekal v zazemněném slepém rameni Kurovického potoka. Po mnoha letech jsme zde ověřili výskyt pryskyřníku velkého (*Ranunculus lingua*; obr. 3) v počtu asi 20 rostlin. Následně jsme se vydali podél břehů dalšího vodnatého slepého ramene Mojeny, kde jsme nalézali kruštík širolistý (*Epipactis helleborine*), štetku chlupatou (*Dipsacus pilosus*), pro území nově objevenou voďanku žabí (*Hydrocharis morsus-ranae*) a okřehek trojbrázdý (*Lemna trisulca*). Na témže místě (poblíž hatí) jsme nepotvrdili vzácný hrachor bahenní (*Lathyrus palustris*) a pryšec bahenní (*Euphorbia palustris*). Po hatích jsme se vydali do lužního lesa, kde na hrůdu hojně roste přeslička luční (*Equisetum pratense*). Od hrůdu jsme poněkud zmateně prchali zpět na louky před hejny komárů. Na zpáteční cestě jsme ještě zaznamenali další nové druhy pro území – a to ostřici Otrubovu (*Carex otrubae*), rožec hajní (*Cerastium lucorum*) a šťovík přímořský (*Rumex maritimus*).

Exkurzi jsme zdárně zakončili v Záhlinické hospodě při konzumaci produktů místního pivovaru, několika druhů lahodného piva a limonády.

Použité zdroje

- Batoušek P. (2007a): Inventarizační průzkum rostlin lokality Filena – Čistá. – Ms. [Depon. in: Krajský úřad Zlínského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, Zlín].
- Batoušek P. (2007b): Inventarizační průzkum rostlin lokality Filena – Kurovický potok. – Ms. [Depon. in: Krajský úřad Zlínského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, Zlín].
- Batoušek P. (2007c): Inventarizační průzkum rostlin lokality Filena – Přední louky. – Ms. [Depon. in: Krajský úřad Zlínského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, Zlín].
- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Hruban R. (2020): Moravské Karpaty [online]. – URL: <http://moravske-karpaty.cz> (navštíveno 5. 11. 2020).
- Chytrý M. [ed.] (2013): Vegetace České republiky. 4. Lesní a křovinná vegetace. – Academia, Praha.
- Podešva Z. & Šálek P. (2004): Základní inventarizační průzkum botanický a zoologický Záhlinických luk. – Ms. [Depon. in: Krajský úřad Zlínského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, Zlín].

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavil P. Batoušek s přispěním účastníků exkurze)

Seznam lokalit

1. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): na hrúdu v lužním lese 2,3 km JJZ od kostela, 49°16'12"N, 17°28'38"E, 185 m n. m.
2. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): v zazeměném slepém rameni s vegetací vysokých ostřic a přilehlá louka 2,1 km J od kostela, 49°16'15"N, 17°29'01"E, 185 m n. m.
3. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): vodnaté slepé rameno říčky Mojeny – na hladině vody, rákosiny a pobřežní vegetace dřevin 2,0 km JJZ od kostela, 49°16'20"N, 17°28'40"E, 185 m n. m.
4. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): slepé rameno říčky Mojeny zarostlé rákosem a orobincem 2,0 km J od kostela, 49°16'19"N, 17°28'52"E, 185 m n. m.
5. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): mezofilní louka s vodnatými sníženinami na jižním okraji lužního lesa 1,5 km J od kostela, 49°16'24"N, 17°28'54"E, 185 m n. m.
6. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): mezofilní až mokrá louka na východním okraji lužního lesa 1,85 km J od kostela, 49°16'35"N, 17°29'00"E, 185 m n. m.
7. 21b. Hornomoravský úval, 6770b, Záhlinice (distr. Kroměříž): okraje rákosin, mokrá louka s vodnatými sníženinami, polní cesta 1,2 km J od kostela, 49°16'45"N, 17°29'01"E, 185 m n. m.

cévnaté rostliny

Alisma plantago-aquatica: 3; *Allium angulosum* (NT/C3): 6, 7;
Carduus acanthoides: 3; *Carex curvata* (NT/C3): 5; *C. otrubae* (LC/C4a): 6; *C. pilosa*: 1; *C. riparia* (NT/C4a): 2, 3; *Centaureum pulchellum* (VU/C3): 6, 7; *Cerastium lucorum* (LC/C4a): 6; *Cirsium canum*: 2, 6, 7; *Colchicum autumnale*: 2, 6; *Convallaria majalis*: 1; *Crepis biennis*: 5;
Deschampsia cespitosa: 6; *Dipsacus pilosus* (NT/C3): 3; *Dryopteris filix-mas*: 1;
Epipactis helleborine: 3; *Equisetum pratense* (LC/C3): 1, 3;
Galium palustre s. str.: 5, 6; *G. rivale* (LC/C4a): 2, 6, 7; *Glyceria maxima*: 4; *G. notata*: 6;
Holcus lanatus: 5; *Hydrocharis morus-ranae* (VU/C2): 3; *Hypericum perforatum*: 5, 6, 7;
Impatiens glandulifera: 3; *Iris pseudacorus*: 3;
Juncus articulatus: 5, 6, 7; *J. effusus*: 5, 6, 7;
Lemna minor: 3; *L. trisulca* (LC/C3): 3; *Lythrum salicaria*: 2, 3, 6, 7;
Mercurialis perennis: 1;
Paris quadrifolia: 1; *Persicaria maculosa*: 6; *P. mitis*: 6; *Phragmites australis*: 3, 4, 6, 7; *Ranunculus flamula*: 5; *R. lingua* (CR/C1): 2; *Rumex maritimus*: 6;
Sanguisorba officinalis: 2, 5, 6; *Selinum carvifolia*: 2, 6, 7; *Senecio sarracenicus* (VU/C2): 6, 7;
Silaum silaus (NT/C3): 2, 6, 7; *Sium latifolium* (EN/C2): 4; *Schoenoplectus lacustris* (LC/C4a): 4; *Spirodela polyrrhiza*: 3; *Stellaria palustris* (VU/C2): 6;
Thalictrum lucidum (NT/C3): 6; *Trifolium campestre*: 6, 7; *T. hybridum*: 6, 7; *Typha latifolia*: 4.